

امضای الکترونیک

محمد کی نیا^۱

۱ - دارنده فوق لیسانس حقوق خصوصی از دانشکده حقوق دانشگاه تهران
دارنده فوق لیسانس حقوق سردفتری از دانشگاه لیون ۳ فرانسه
دانشجوی دکترای حقوق خصوصی دانشگاه لیون ۳ فرانسه
سردفتر اسناد رسمی ۷۴۳ تهران.

سرشناسه: کی‌نیا، محمد -
 عنوان و نام‌پدیدآور: امضای الکترونیک / محمد کی‌نیا.
 مشخصات نشر: تهران، میزان، چ ۱۳۸۸، ج ۲، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری: ۲۰۸ ص
 فروست: ۳۹۲ نشر میزان
 شابک: 978-964-511-191-3
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 موضوع: امضای الکترونیک -- قوانین و مقررات
 موضوع: رکوردهای الکترونیکی -- قوانین و مقررات
 کتب و مجله‌ها: ۱۳۸۸: ۵۶۴/۵۲ کی‌نیا
 کتب و مجله‌ها: ۳۳۳/۰۹۹۴۴: ۳۳۳/۰۹۹۴۴
 شماره کتاب‌شناسی: ۱۷۸۹۱۱۵

هرگونه تکثیر (اسم از چپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر مجاز نیست. قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، مراتب را به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۳۹۲
 نشر میزان
 امضای الکترونیک
 محمد کی‌نیا
 چاپ دوم: زمستان ۱۳۹۲
 قیمت: ۹۰۰۰ تومان
 شمار: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۱۹۱-۳

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
 واحد بخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 پست الکترونیک: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

کلید واژه

رمزنگاری/رمزگشایی/ کدگذاری/ الگوریتم‌های متقارن/ الگوریتم‌های نامتقارن/ کلید خصوصی/ کلید عمومی/ تمامیت سند/ تأیید اصالت/ گواهی الکترونیک/ ارزش ذاتی نوشته از راه دور/ دلیل ادبی یا کتبی/ امضای عددی/ سند رسمی با زمینه الکترونیک/ ارزش حقوقی امضای الکترونیک/ تشخیص هویت اشخاص/ فرض صحت امضای الکترونیک/ دگرگونی حقوق ادله/ نوشته به شکل الکترونیکی/ وضعیت کنونی حقوق فرانسه/ بار اثبات دلیل و نقش قاضی.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

مقدمه:	۱۱
کتاب اول: امضای الکترونیک	۱۳
قسمت اول: مفهوم اساسی امضای الکترونیک	۱۳
فصل اول: مفهوم امضا	۱۳
بخش اول: رمزنگاری	۱۵
بند اول: تعریف رمزنگاری	۱۵
بند دوم: تاریخ ابداع	۱۶
بخش دوم: شیوه کاربرد	۱۸
بند اول: الگوریتم‌های متقارن یا سی متفیک	۱۹
بند دوم: الگوریتم‌های نامتقارن یا آسی متفیک	۱۹
فصل دوم: اساس ضروری و اجتناب ناپذیر برای امضای الکترونیک	۲۰
بخش اول: دو کلید نامتقارن	۲۰
بند اول: کلید خصوصی	۲۱
بند دوم: کلید عمومی	۲۲
بخش دوم: ارائه دهندگان خدمات، یا مراجع صدور گواهی الکترونیکی، و گواهی الکترونیک	۲۳
بند اول: ارائه دهندگان خدمات یا مراجع صدور گواهی الکترونیک	۲۳
بند دوم: گواهی الکترونیک	۲۴
قسمت دوم: تجربیات و دستاوردهای حقوق فرانسه	۲۵
فصل اول: دستورالعمل اروپا، قانون شماره ۲۳۰ - ۲۰۰۰ مورخ ۱۳ مارس ۲۰۰۰ و حکم شماره ۲۷۲ - ۲۰۰۱ مورخ ۳۰ مارس ۲۰۰۱	۲۵
بخش اول: قانون شماره ۲۳۰ - ۲۰۰۰ مورخ ۱۳ مارس ۲۰۰۰	۲۸

- بند اول: تعریف امضای الکترونیک..... ۳۰
- بند دوم: ارزش حقوقی امضای الکترونیک..... ۳۱
- بند سوم: اعتماد و فرض صحت..... ۳۲
- بند چهارم: شرایط لازم و ضروری برای امکان کاربرد و استفاده از فرض صحت
امضای الکترونیک..... ۳۵
- الف) توانایی تشخیص هویت شخصی که آن را ایجاد کرده یا تشخیص هویت
امضاء کننده..... ۳۵
- ب) تعین سند یا تغییر ناپذیری پیام..... ۳۶
- گفتار اول: دلیل ادبی یا کتبی..... ۳۷
- بند اول: تعریف تعین و لزوم از دلیل ادبی یا کتبی..... ۳۷
- بند دوم: تعریف تعین و لزوم از دلیل ادبی یا کتبی..... ۳۷
- گفتار دوم: ریشه سند یا کتبی..... ۳۹
- بند اول: ضرورت وجوب دلیل..... ۴۰
- بند دوم: تغییر و دگرگونی حقوق ادله..... ۴۰
- بند سوم: قواعد و اصول تعارض ادله، قابلیت انعقاد قرارداد نسبت به بار اثبات دلیل
و نقش قاضی..... ۴۵
- بخش دوم: ریشه و اساس قانون شماره ۲ - ۲۰۰۰ مورخ ۱۳ مارس ۲۰۰۰..... ۵۰
- بند اول: سازمان و تشکیلات ایالات متحده..... ۵۰
- بند دوم: اتحادیه اروپا..... ۵۱
- الف) دستورالعمل ۱۳ دسامبر ۱۹۹۹..... ۵۱
- ب) دستورالعمل ۸ ژوئن ۲۰۰۰..... ۵۵
- فصل دوم: حکم شماره ۲۷۲ - ۲۰۰۱ مورخ ۳۰ مارس ۲۰۰۱ و حکم
۱۰ اوت ۲۰۰۵..... ۵۷
- بخش اول: حکم شماره ۲۷۲ - ۲۰۰۱ مورخ ۳۰ مارس ۲۰۰۱..... ۵۷
- بند اول: تعریف حکم ۳۰ مارس ۲۰۰۱ (شماره ۲۷۲ - ۲۰۰۱) در مورد امضای
الکترونیک..... ۵۹
- بند دوم: بررسی تطبیقی بین حقوق اروپا و حقوق فرانسه در مورد امضای
الکترونیک..... ۵۹

گفتار اول: حکم ۱۰ اوت ۲۰۰۵.....	۶۲
بخش دوم: دستاورد و تجربه گواهی الکترونیک در حقوق ایران.....	۶۷
نتیجه کتاب اول.....	۷۴
کتاب دوم: سند رسمی.....	۷۵
قسمت اول: سند رسمی الکترونیک.....	۷۶
فصل اول: ضرورت والزام سند رسمی.....	۷۹
بخش اول: سند رسمی الکترونیک به کمک و به وسیله امضای الکترونیک	
سردفتر.....	۸۲
بخش دوم: تغییرات ۲۶ اسفند ۱۳۸۶ به موجب حکم ۱۰ اوت ۲۰۰۵.....	۸۲
بند اول: تنظیم و ایجاد سند رسمی.....	۸۳
بند دوم: اسناد تنظیمی و مبانی بر مبنای الکترونیکی.....	۸۴
فصل دوم: نتایج عملی پذیرش زمینه رجحانیت الکترونیک برای اسناد رسمی.....	۸۶
بخش اول: در فرض حضور همه متعاملان.....	۸۷
بخش دوم: سند رسمی الکترونیک از راه دور (با غایب بودن یک یا چندین نفر از اصحاب معامله).....	۸۸
بند اول: وکالت ضمیمه سند.....	۹۰
بند دوم: نگهداری سند رسمی الکترونیک.....	۹۱
قسمت دوم: رسمیت سند رسمی الکترونیک.....	۹۲
فصل اول: تعریف و آثار رسمیت.....	۹۲
بخش اول: تعریف رسمیت.....	۹۲
بخش دوم: آثار رسمیت.....	۹۳
بند اول: نیروی ذاتی (یا قدرت اثباتی).....	۹۳
بند دوم: نیروی اجرائی (یا لازم الاجرائی بودن).....	۹۴
گفتار اول: دلیل و توجیه شکل رسمی.....	۹۵
بند اول: رسمیت آدولیدیتیم و اسناد رسمی تشریفاتی.....	۹۵
بند دوم: رسمیت با هدف مؤثر بودن.....	۹۶

فصل دوم: الزامات و محدودیت‌های شکلی و آرشیوبندی سند سردفتری مبتنی بر زمینه الکترونیک	۹۷
بخش اول: شیوه‌های جدید نگهداری سند رسمی مبتنی بر زمینه الکترونیک	۹۸
بنداول: مشکلات نگهداری اسناد الکترونیکی (کاغذزدایی شده)	۹۸
بند دوم: راه‌حل‌های پیشنهادی	۹۹
تار اول: اندیشه بایگانی‌های فرانسه	۹۹
تار دوم: اجرائی کردن سیاست بایگانی برای سردفتری	۱۰۰
بخش دوم: کاربرد و استفاده از فن آوری سند رسمی الکترونیک برای کشورمان ایران	۱۰۰
نتیجه کتاب دوم	۱۰۲
منابع	۱۰۵
پیوستها: متن قوانین و دستورالعمل‌ها	۱۲۴

چکیده

تحولات صورت گرفته در خصوص امضاء الکترونیک، تقریباً از ده سال پیش شروع شده است و ایالات متحده در این زمینه پیشگام بوده است. با این وجود، اروپائی ها، به ویژه فرانسه، نیز بیکار نبوده اند و پیشرفت ها و ابداعات زیادی را در این موضوع بنام خود به ثبت رسانده اند.

از مهمترین قانونگذاری های اتحادیه اروپا، در این خصوص، دستورالعمل مورخ ۱۳ دسامبر ۱۹۹۹ میلادی، تحت عنوان «چهار چوب مشترک برای امضای الکترونیک» می باشد.

بر مجموعه حقوقی واضح است که دست کم از ۱۸۰۴ به بعد، فرانسه عمده ترین و بهترین وضع کننده قوانین و مقررات بوده و بزرگترین صادرکننده قوانین به سایر کشورهای اروپائی، آفریقائی و آسیائی از جمله به کشور عزیز ما، بطور مستقیم و یا بواسطه پلشتن بوده است. قوانین و مقرراتی که هر ساله مطابق نیاز جامعه، به روز و مدرن می گردد.

در خصوص امضای الکترونیک نیز قانونگذار فرانسوی، قانون شماره ۲۳۰-۲۰۰۰ مورخ ۱۳ مارس ۲۰۰۰ تحت عنوان «تطبیق حقوق ادله با فناوری های اطلاعات و مرتبط با امضای الکترونیک» به مقررات قانون مدنی را در خصوص ادله تغییر داد، بتصویب رساند. بدلیل توانایی علمی حقوق دانان و متخصصان مربوطه در ارائه متنی بی نقص و کامل، این قانون تاریخ ۲۹ فوریه ۲۰۰۰ با همان متن و شکل اولیه ای که در مجلس سنای فرانسه در تاریخ هشتم فوریه همان سال به تصویب سناتورها رسیده بود، در اولین شورای مجلس ملی، با رای نمایندگان، بتصویب نهائی رسید.

قانونگذار فرانسه سعی کرد که انتقال دستورالعمل اروپا - کمی وقطعی کند، اما قانون تصویبی نه امضای الکترونیک را بطور کلی تعریف نمود و به اینکه رژیم خاصی را برای آن برقرار نمود. در عوض، از یک طرف امکان پذیر شدن، ثبت و نگهداری اسناد رسمی را در زمینه الکترونیک، برای مأموران دولتی فراهم نمود و از جانب دیگر و مهمتر آنکه، رژیم دلیل کتبی و نوشته را تغییر داد. این نکات، انقلابات حقوقی را باعث گردیدند که شایسته مطالعه و بررسی می باشند که در کتاب اول باختصار به مبحث امضای الکترونیک و مصوبات مربوطه و نیز رژیم دلیل کتبی می پردازیم و در کتاب دوم، به بحث سند رسمی الکترونیک و چگونگی آن خواهیم پرداخت.

Abstract:

The changes regarding electronic signature started about ten years ago and the United States has been the pioneer in this respect. However, Europe in general and France in particular have also registered innovations and advancements in this field.

One of the most important legislations of the European Union pertaining to electronic signature is the decree entitled "Common Framework for Electronic Signature" dated December 13, 1999.

Legally, it is known that at least since 1804 France has been the main country to legislate laws and Belgium has been, directly or indirectly, the main exporter of such laws to Asian, African, and other European countries. Every year, these laws and legislations are updated according to the needs of society.

As regards electronic signature, French lawmakers passed the by-law number 2000-230 dated March 13, 2000 under the title, "making reasonable laws compatible with information technology and in connection with electronic signature." This by-law changed the civil codes in this regard. Due to the scientific capabilities of the lawyers and experts in drafting an impeccable legal document, this by-law was ratified by the members in the first reading in the National Assembly, as it has been approved by the Senate.

French lawmakers tried to ratify the transfer of the European decree, but the approved by-law neither defined electronic signature nor installed a specific system for it. Instead, it allowed civil servants to record and archive legal documents relating to electronic, on the one hand, while it changed the system of documented reasons, on the other. These steps caused a legal revolution that deserves study. In first book, we will briefly attend the debates on electronic signature, related legislations, and the system of documented reason, and god willing, we will discuss an official electronic document and its issues in second book.

مقدمه

اگرچه بهره مندی از دستاوردهای امضای الکترونیک، مرهون زحمات متخصصان علوم اینترنتی و رایانه‌ای است، ولی آثار حقوقی آن، دخالت و حضور حقوقدانان را اجتناب‌ناپذیر می‌سازد. مهمتر اینکه در برخی از کشورهای پیشرفته امروز همچون فرانسه، حقوقدانان بالاخص سران دفاتر اسناد رسمی، از مجریان، محققان، صرر اجزاء جدایی‌ناپذیر در پیشبرد و اجرای این فناوری روز هستند.

با پیشرفت اینترنت، مبادلات اسناد عددی، آسان و رایج شد ولی به دنبال آن، دو محدودیت عمده پدید آمد که آنها، همانا امنیت و تأیید اصالت مبادلات اند. در این زمینه این سوال مطرح است که چگونه می‌توان دریافت، کسی که از یک آدرس اینترنتی و الکترونیک سندی را ارسال نموده است، دقیقاً همان فرستنده مورد نظر است و نه جانی و متقلب الکترونیکی؟

در این پژوهش، در کتاب اول، به اولا خلاصه امور فنی امضای الکترونیک را بیان می‌کنیم و سپس به بررسی ریشه دستاوردهای قوانین تصویبی در مورد آن، در ایالات متحده، اتحادیه اروپا، کشور فرانسه، کشور عزیزمان، ایران می‌پردازیم. کتاب دوم به بررسی جزئیات نوآوری کشور فرانسه در خصوص سند رسمی الکترونیک و طرح پرسشها، مشکلات و معایب آن، حل‌های ممکن برای نگهداری و بایگانی اسناد رسمی الکترونیک اختصاص یافته است و در پایان، سعی خواهیم کرد، فواید استفاده از این نوع سند را، در کشور ایران بیان کنیم.

مجموعه کتابی نیا

ka_niy_743@yahoo.fr